

Opiskelijavaihdosta uusia näköaloja

Päivikki Karhula

Saksalainen kirjastoalan opiskelija Ulrike Schönherr saapui elokuun alussa tutustumaan suomalaiseen kirjastotyöhön. Helsingin kaupunginkirjasto, jossa Ulriken tukikohta sijaitsee, järjesti hänelle Kristiina Virtasen tuella monipuolisen tutustumisohjelman, johon sisältyi vierailuja pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen lukuisissa eri toimipisteissä. Mukaan mahtui myös muutamia muita kohteita, kuten Elokuva-arkiston kirjasto, Opetusministeriö ja Eduskunnan kirjasto. Vierailullaan Ulrike valotti vastavuoroisesti meille kuvaa saksalaisesta kirjastomaailmasta ja kirjastoalan koulutuksesta.

Kannustusta yrittäjyyteen

Kirjastoalan koulutusta on Saksassa tarjolla yliopistossa (Berliini) ja viidessä ammattikorkeakoulussa (Stuttgart, Köln, Leipzig, Hamburg, Potsdam). Koulutuksen sisällölliset painotukset vaihtelevat. Alan koulutukseen on liitetty esimerkiksi tietotekniikan, viestinnän tai arkistoalan opintoja.

Ulrike opiskelee Potsdamin yliopistossa, jossa koulutusohjelma on nimeltään ”Information Science”. – Alan koulutuksessa on integroitu kirjastojen, arkistojen ja tietopalvelujen opintoja ja siihen kuuluu myös 22 viikon harjoittelujakso, kokoaa Ulrike.

Tietopalvelut painottuvat opetuksessa. – Opinnoissa perehdytään mm. WebOpac:ien toimintaan, verkkosivustojen tuottamiseen, tietokantoihin, tiedonhallintaan ja tietotyön markkinatilanteeseen (information market). Professorit näkevät usein juuri tietopalvelut eräänlaisena tulevaisuuden alueena ja alan pääasiallisena tehtäväkenttänä, kuvailee Ulrike.

Koulutus antaa tukea myös yrittäjyyteen. – Opinnoissa tuotetaan suunnitelma omalle yritykselle (business plan). Ja joitakin onnistuneita tapauksia yrityksistä tunnetaankin. Esimerkiksi Stuttgartissa kaksi nuorta naista perustivatkin konsulttiyrityksen, joka tarjoaa tietopalveluja sekä tarvikkeiden ja kalusteiden välitystä kirjastoille.

- Uudenlaisesta yrityksiä ja kirjastojen välisestä suhdetoiminnasta Saksassa hyvänä esimerkkinä toimii myös viime vuonna Berliinissä avattu Volkswagen Universitätsbibliothek, väläyttää Ulrike. Berliinin yliopiston taiteen ja tekniikan korkeakoulukirjastojen yhdistyminen samaan rakennukseen sai 5 miljoonan euron tuen Volkswagenilta. Sponsorin kädenjälki näkyy mm. Kirjaston nimessä.

Monitahoinen kirjastoverkko

Kirjastojen välinen verkostoituminen ja yhteistyö on vähäisempää kuin Suomessa. Asiaan vaikuttanee kirjastolain ja yhtenäisen keskushallinnon puuttuminen kirjastoilta, mikä jo sinänsä hajauttaa alaa.

Kansallisen tason kirjastoja, joilla on erityistehtäviä ja kansainvälistä yhteistyötä on neljällä tasolla: Die Deutsche Bibliothek, Zentrale Fachbibliotheken, Staatsbibliotheken ja Spezialbibliotheken. Lisäksi maassa on korkeakoulukirjastoja sekä erilaisia alueellisia kirjastoja ja tietokeskuksia (Schulbibliothek, Musikbibliothek, Artothek, Mediothek).

Yleisten ja tieteellisten kirjastojen erot näkyvät myös Saksassa. – Yleiset kirjastot ovat kuntien hallinnoimia, eikä niihin välttämättä panosteta samassa suhteessa eri kunnissa, joten tasoeroja palveluissa löytyy. Korkeakoulukirjastoissa palvelut ovat tasalaatuisempia ja niiden rahoitus tulee osavaltioilta tai liittovaltiolta. Julkisten tietopalvelujen puolella Saksassa on ollut 16 julkista tietopalvelukeskusta, jotka kuitenkin on yhdistetty viideksi suuremmaksi yksiköksi.

Idän ja lännen kirjastot

Itä-länsi -akselin eroavuudet tuntuvat Saksassa edelleen myös kirjastoalalla. Saksojen yhdistymisen jälkeiset infrastruktuurin muutokset näyttävät tulevan jälkijunassa. – Samalle tasolle pääsemisessä voi mennä jopa 10-20 vuotta, arvelee Ulrike.

Idän ja lännen kirjastojen toimintakulttuureissa on eroa esimerkiksi suhtautumisessa monikulttuurisuuteen. – Lännessä kulttuurien rinnakkaisuuteen on suuntauduttu palveluja kehitettäessä, mutta itäpuolella samankaltaiseen ajatteluun ollaan vasta ottamassa ensi askeleita. Kehityksen eroavuudet näkyvät myös palkkauksessa, työllisyydessä ja kirjastojen resursseissa. Tosin taloudellisia eroja hieman tasoittavat idän matalammat elinkustannukset.

Eduskunnan kirjastossa uutta Ulrikelle oli kirjaston avoimuus ja julkisuus. – Saksalaisessa kirjastokulttuurissa parlamenttikirjastot ja muut julkishallinnon organisaatioiden kirjastot ja tietopalvelut palvelevat pääosin kehysorganisaatioitaan ja ovat yleisöltä suljettuja, toteaa Ulrike.

Vielä vierailujakson viimeisenä iltapäivänä Ulrikella on silmissä tyytyväistä pilkettä. Ja viikonloppuna hänellä oli edessä odotettu matka Lappiin.

Päivikki Karhula, johtava tietoasiantuntija, eduskunnan kirjasto